

LỊCH SỬ TƯ TƯỞNG PHƯƠNG ĐÔNG VÀ VIỆT NAM*

Lịch sử tư tưởng phương Đông và Việt Nam là một đề tài khá quen thuộc trong khoảng hơn nửa thế kỷ qua ở Việt Nam. Có thể nói không riêng gì các nhà nghiên cứu sử học, văn học, triết học, mà hầu hết những nhà nghiên cứu về lĩnh vực khoa học xã hội và nhân văn Việt Nam đều ít nhiều quan tâm tới vấn đề này.

Với 595 trang, được chia làm 3 phần với 8 chương, cuốn sách *Lịch sử tư tưởng phương Đông và Việt Nam* của tác giả Nguyễn Minh Tường đã trình bày, phân tích một cách khá toàn diện về lịch sử hình thành và phát triển của các hệ tư tưởng phương Đông, mà chủ yếu là tư tưởng Trung Hoa, tư tưởng Ấn Độ, tư tưởng Ả Rập và tư tưởng Việt Nam cũng như quá trình ảnh hưởng, du nhập của các tư tưởng đó vào Việt Nam.

Phần 1. Lịch sử tư tưởng Trung Quốc. Đây là một trong những nội dung quan trọng của cuốn sách. Trong phần này, tác giả tập trung nghiên cứu, phân tích về tư tưởng Nho gia nhiều hơn các dòng phái tư tưởng khác như: Đạo gia, Đạo giáo, Pháp gia, Mặc gia, v.v... Tại nội dung tư tưởng Nho gia, tác giả trình bày cô đọng, súc tích tư tưởng triết học, đạo đức, chính trị - xã hội của các triết gia nổi tiếng Trung Quốc thời đó như: Khổng Tử, Mạnh Tử, Tuân Tử và Đông Trạng Thư. Theo tác giả, đến năm 136 tr.CN, Hán Vũ đế quyết định “độc tôn Nho thuật” thì Nho

gia bắt đầu trở thành hệ tư tưởng làm cơ sở cho đường lối trị nước ở Trung Quốc và từ đó Nho gia thường được gọi là Nho giáo. Cũng trong phần tư tưởng Nho gia, tác giả còn trình bày về sự suy thịnh của Nho giáo qua các triều đại: Tống, Minh và Thanh.

Ngoài ra, trong phần *Lịch sử tư tưởng Trung Quốc*, tác giả cuốn sách còn đi sâu phân tích về các trào lưu tư tưởng mới là tư tưởng cải lương và cách mạng dân chủ tư sản ở Trung Quốc được hình thành vào khoảng từ thập niên 80 của thế kỷ XIX đến thập niên 20 của thế kỷ XX, tiêu biểu là các nhân vật Khang Hữu Vi, Đàm Tự Đồng và Tôn Trung Sơn.

Phần 2. Lịch sử tư tưởng Ấn Độ và Ả Rập. Trong phần này, tác giả nghiên cứu, phân tích về các tôn giáo lớn của Ấn Độ là đạo Bà La Môn, đạo Hindu; đạo Phật; đạo Jaina; đạo Xích và đạo Hồi của Ả Rập. Trong đó, tác giả đặt trọng tâm vào hai tôn giáo có ảnh hưởng từ rất sớm và sâu sắc đối với đời sống tâm linh của người Việt Nam là đạo Phật và đạo Hồi.

Phần 3. Lịch sử tư tưởng Việt Nam. Đây là nội dung trọng tâm của cuốn sách. Do vậy, tác giả dành một dung lượng đáng kể với 245 trang, trình bày cụ thể, phong phú trên nhiều lĩnh vực, từ tư tưởng chính

* PGS.TS. Nguyễn Minh Tường, *Lịch sử tư tưởng phương Đông và Việt Nam*, Nxb. Khoa học Xã hội, Hà Nội, 2012.

trị đến tư tưởng tôn giáo.

Về *Tư tưởng chính trị Việt Nam*, tác giả trình bày các tư tưởng Nho giáo; tư tưởng dân chủ, tư sản và tư tưởng của chủ nghĩa Mác-Lênin. Trong từng nội dung, bằng cách thể hiện cô đọng, súc tích, tác giả giúp người đọc hiểu được sự phát triển của Nho giáo qua các triều đại Lý - Trần, Lê, Nguyễn, hiểu được sự suy tàn của tư tưởng đó dưới thời Pháp thuộc cũng như chính sách giáo dục, khoa cử và sự ra đời lớp Nho sĩ mới ở Việt Nam vào đầu thế kỷ XIX; hiểu được sự ra đời của hệ tư tưởng dân chủ tư sản ở Việt Nam mà đại diện tiêu biểu của hệ tư tưởng đó là hai nhà cách mạng Phan Bội Châu và Phan Châu Trinh; hiểu được quá trình truyền bá chủ nghĩa Mác-Lênin vào Việt Nam.

Về *Tư tưởng tôn giáo Việt Nam*, tác giả phân tích, trình bày trong 5 chương, từ chương IV đến chương VIII. Trong mỗi chương, tác giả nêu rõ quá trình du nhập, phát triển, chấn hưng cũng như chính sách của các vương triều quân chủ đối với

Phật giáo, Đạo giáo và Kỳ Tô giáo; nêu rõ sự ra đời, đối tượng sùng bái, nghi thức cúng lễ, các chức sắc và không gian hoạt động của đạo Cao Đài, Hòa Hảo; đặc biệt trong chương VIII có mục *Tín ngưỡng thờ Tổ tiên* và *Tín ngưỡng Thành hoàng trong các làng xã Việt Nam* khiến người đọc rất thích thú, bởi lễ thờ tổ tiên và thờ Thành hoàng làng luôn gắn liền với đời sống văn hóa tâm linh và sinh hoạt thường ngày của người dân Việt Nam.

Có thể nói, cuốn sách *Lịch sử tư tưởng phương Đông và Việt Nam* của PGS.TS. Nguyễn Minh Tường là công trình được biên soạn công phu, nghiêm túc, bảo đảm tính chính xác, cơ bản và hệ thống. Do vậy, công trình có ý nghĩa thiết thực, hữu ích cho giảng viên, học viên cũng như các nhà khoa học, bạn đọc quan tâm đến vấn đề tư tưởng phương Đông và Việt Nam.

Chúng tôi xin trân trọng giới thiệu cuốn sách với đông đảo bạn đọc.

ThS. DUY THỊ HẢI HƯỜNG

NCS Khoa Sử học, Học viện Khoa học xã hội

